

Úti beszámoló

„Congress on the Criminal Law Reforms in the World and in Turkey”

"A büntetőjogi reformok Törökországban és szerte a világon”

2010. május 26-június 4.

Dr. Adem SÖZÜER professzor, az Isztambuli Egyetem Jogi Karának dékánja kért fel arra, hogy plenáris előadóként vegyek részt a 2010. május 26-június 4-e között tartandó nemzetközi konferencián, amelynek témája a büntetőjogi reformok a világ országaiban és Törökországban. A tíznapos konferencia megrendezésének apropója az volt, hogy idén 5 éves a törökországi büntetőjogi reform. A konferenciát 3 egyetem jogi karai szervezték. Az Isztambuli Egyetem Jogi Fakultása, a Gazi Egyetem, illetve az Isztambul Kulturális Egyetem Jogi karai. Mindemellett a program a török kormány anyagi támogatásával valósult meg.

A konferencián 38 országból összesen 200 szakember vett részt, döntő többségük büntető anyagi és eljárási joggal, illetve büntetés-végrehajtási joggal foglalkozó egyetemi professzor. A külföldi résztvevők száma 68 volt.

A konferencia szervezői alapvetően két részre osztották fel a szakmai programot: (1) az elkészült ország jelentések bemutatása, és (2) speciális témák megvitatása.

A program másfél órás egységekből épült fel. Ezekben mindig három előadó szerepelt, akik 20-20 perces előadást tartottak, majd a résztvevők kérdéseket intézhettek a panel előadóikhoz.

Az első nap előadásai az információszabadság, a tájékoztatás szabadsága, a személyes adatok védelme és a személyes adatok kifürkészésére rendelkezésre álló technikai eszközök problémáját járták körbe. Mark Zöller professzor az adatok tárolásával kapcsolatos problémákat elemezte. Kiemelte, hogy Németországban 2 pilléren nyugszik az adattárolás szabályozása: (1) a független szolgáltatók szolgáltatásnyújtásán, és (2) és a bizonyos esetekben a kötelező jelzésen az ügyészség felé. Németországban 6 hónapig terjedő időszakban lehet tárolni az adatokat. Mint az előadó elmondta, a problémát az okozza, hogy az adatokat nem feltétlenül hivatalos okból (pl. a büntetőeljáráshoz) gyűjtik, hanem a technikai feltételek a gazdasági, vagy a szolgáltató szempontjából értelmezhető adatok (pl. a forgalmi adatok elemzése) gyűjtését is lehetővé teszik. A német Alkotmánybíróság éppen ezért részletes, már-már technikainak tekinthető szabályozást adott az adattárolás megengedhetőségéről. 2010-ben EU ajánlás született az adattárolásról, de több ország is kritizálta ezt a direktívát, és még nem tették a belső joguk részévé. Németország az egyetlen, amely ezt megtette már. Az előadó több problémára is rámutatott, például azzal kapcsolatosan, hogy az ajánlás nem foglalkozik olyan kérdésekkel, hogy hogyan lehet megosztani ezeket az adatokat már országokkal, például azoknak a személyeknek az adataival, akiket az eljárás során tanúként kihallgattak, azoknak az adataival mi történhet. Az adattárolás 6 hónaptól 2 évig lehetséges. Az előadó kiemelte, hogy a hosszabb ideig történő adattárolás indokoltságát csak a legsúlyosabb cselekményeknél (pl. terrorizmus, gyermekpornográfia) látja indokoltnak. A német jogi szabályozás szerint nem lehet felhasználni azokat az adatokat, amelyeket nem legálisan szereztek be. A legnagyobb gondot a biztonság és a magánélet közötti egyensúly megteremtésében látja, mert ez a viszony újra és újra átértékelődik. Felvetette azt a kérdést, hogy jó lenne végiggondolni, hogy a rengeteg adat hogyan segít bennünket, ugyanis jelentős részük tárolása nem is szükséges. Különösen veszélyesnek tartja, hogy azoknak a személyeknek, akik többféle telekommunikációs eszközt is használnak, el lehet készíteni a profilját egy magáncég akár üzleti szempontból is értékelni tudja. Nem is beszélve arról – mondta –, hogy ezek az adatok azoknak a személyeknek

azonosítására alkalmasak, akik egyáltalán használják a modern kommunikációs eszközöket, és akik – ha bűncselekményt követnek el – hibát vétének.

A kérdésekre adott válaszban az előadó elmondta, hogy nemrégiben közölt adatok szerint 70 ezer titkos információgyűjtésre irányuló kérelem érkezett, de nem tudni, hogy a bírósági eljárás alatti vagy a nyomozati szakban érkezett kérelmek között milyen arányban szerepelt a telefonlehallgatásra irányuló kezdeményezés. Olaszországban 120 ezer telefonlehallgatás történik évente, illetve Törökországban 70 ezer, de ez nem a személyek, hanem a lehallgatások száma. Mint többen is jelezték a hozzászólók közül, mindenütt probléma, hogy a lehallgatás tartalma kiszivárog, és a média megjelenteti ezeket az információkat. Ezt úgy próbálják például Törökországban megelőzni, hogy az új jogi szabályozás elemeit széles körben megvitatják a sajtómunkásokkal. A török szabályok szerint az újságírók nem közölhetnek személyes adatokat az eljárás végéig.

Prof. Dr. Stephen Thaman (USA) elmondta, hogy 1928-ban született az első lehallgatási törvény, amely 1969-ben a 4. alkotmány kiegészítéssel változott meg a Legfelsőbb Bíróság felfogása. Ha a lehallgatni kívánt személyt például meghívták arra a helyre, amely be volt huzalozva, akkor ez lehetséges volt. Továbbra is bizonytalan azonban a bírósági gyakorlat abban, hogy ha egy magánember veszi fel a beszélgetést például a másik engedélye nélkül, akkor ez bizonyítékként értékelhető-e. A szabályok szerint 48 órára az ügyész is elrendelheti a lehallgatást. A szabályozásban erős kivétel-szabályok vannak, pl. a Foreign Intelligence Surveillance Act alapján az elnök is elrendelheti a lehallgatást egy évig, és nem kell hozzá bírósági megerősítés. A szabályozás szerint 90 napon belül meg kell mondani a lehallgatottnak, ha nem találtak terhelő információt. Évente 730 ezer esetben történik lehallgatás, amely egy 320 millió lakosú országban az előadó értékelése szerint nem tekinthető kiugrónak. Mint elmondta az alkotmány 4. kiegészítésének nem áll védelme alatt a személyhez tartozó telefonszám és a meglátogatott weboldalak, azaz ezek nem személyes adatok.

Egy török hozzászóló elmondta, hogy Törökországban az ügyész nem rendelheti el a lehallgatást csak a bíró és ebből a szempontból nincs különbség a megelőzési és az eljárási célú titkos adatgyűjtés megengedhetősége között.

Prof. Dr. Wolfgang Frisch (Németország) a büntetőjog, az eljárási érdekek és az állam érdeke, illetve titkai közötti viszonyról foglalkozott. Elsősorban arra a problémára koncentrált, hogy mi történik akkor, ha titkos ügynök kihallgatása szükséges, aki a személye feltárása után már nem tud titkos ügynökként dolgozni, s a súlyosabb esetekben akár az élete is veszélybe kerül. Dialektus, szó- és nyelvhasználat alapján ugyanis azonosítható.

Prof. Dr. Eli Lederman (Israel) elmondta, hogy az izraeli szabályozás nem határozza meg, hogy ki tekinthető államtitok szempontjából megfelelő személynek, bármely köztisztviselő lehet ilyen személy, és a szolgálati viszonya alatt, illetve még 5 évig azután is terheli az titoktartási kötelezettség.

Prof. Dr. İzzet Özgenç (Turkey) elmondta, hogy a török jog nem tesz különbséget belső és külső veszély között, és nem határozza meg az állam politikai érdekét. A titok megőrzését azonban több szinten is szabályozza, pl. az államtitkok körét jogszabály határozza meg, és vannak olyan egyéb szabályok, amelyek bizalmasnak számítanak, de nem esnek az államtitok kategóriájába. Törökországban a bíró dönti el, hogy nyilvános tárgyaláson meg lehet-e hallgatni az államtitok tudóját, és egyetértett a német előadóval, hogy ez veszélyt jelenthet a meghallgatott személyre nézve. Erre a török jogban is működnek megoldások a hang eltorzításával stb. Elmondta ugyanakkor, hogy jellemző az is, hogy magas beosztású

személyek az államtitok „védelme mögé” bújnak az ellenük induló eljárásban. Egy példát is említett, amikor egy korábbi miniszter államtitokra hivatkozott a vallomás megtagadásánál, és mint kiderült az lett volna államtitok, hogy ő maga korábban bűncselekményt követett el. Másik példát is mondott, amikor egy parlamenti képviselő, egy rendőr, egy elítélt és annak a barátnője együtt közlekedési balesetet szenvedtek, és az egész eljárást államtitoknak minősítették.

A kérdéseknél érdekes problémák merültek fel, például mi történik akkor, ha a titkos ügynököt hibából fedik fel, illetve mi kap az eljárásban prioritást a vádlott védelemhez való joga, vagy a titkos ügynök fel nem fedéséhez fűződő érdek. Mi történik akkor, ha az újságíró a közölt adatok miatt ellen indult eljárásban felfedi az informátorát, követ-e el bűncselekményt. Az olasz hozzászólás szerint, ha olyan súlyos bűncselekményről van szó, amely az állam demokratikus berendezkedését veszélyezteti, akkor a 2007. évi módosítás szerint nem lehet a titkos ügynöki státuszra hivatkozni.

A következő napokon az előadók az ország jelentéseket prezentáltak. Az előadók egy része úgy döntött, hogy a rendelkezésükre álló 20 percben néhány jogintézménnyel foglalkoznak, mások az új módosításokat részletezték, vagy egy-egy jellegzetes bűnözési jellemzőre koncentráltak, megint mások történeti áttekintést adtak, illetve voltak, akik a reformok hátterét mutatták be. Néhány előadó arra koncentrált, hogy hazájában zajló reformok mely más országok hatását tükrözik.

Prof Detlef Krauss a német Btk alapelveivel és a szankciórendszerrel foglalkozott előadásában. Mint elmondta Németország speciális az EU tagállamok között, mert az elkövetők 80%-át pénzbüntetésre ítélik. A bűnözés nemzetközivé válását a német jogalkotó is követni próbálja, pl. a drokkereskedelem folyamatos büntetőjogi szabályozásával.

Prof. Dr. Włodzimierz Wróbel a lengyel helyzetről számolt be. Elmondta, hogy a lengyel Alkotmánybíróság az alapvető jogokat inkább védeni próbálja, ezért a lengyel jogban az eljárás alá volt személyek jogkorlátozása kevésbé tapasztalható. A jogi szabályok száma azonban folyamatosan növekszik, és egyre nagyobb fontosságot kap a sértettek jogainak biztosítása. A populista tendenciájú kriminálpolitika következtében 2000-től kezdődően megváltozott a jogellenesség értelmezése, és egyre szigorítják a büntetéseket. Az előadó megfogalmazása szerint szimbolikus jogalkotás zajlik Lengyelországban, és a büntetőjogi törvénykezés átpolitizálódott. Inflationálódik a Btk. és a jogalkalmazás színvonala is csökken.

Prof. Dr. Damjan Korošec Szlovéniából elmondta, hogy a Btk 1994-ben lépett hatályba. A sértett beleegyezésének értelmezése a legnyilvánvalóbb jele az új értelmezéseknek. A 2008-ban életbe lépett módosítás azt a megközelítést tükrözi, hogy a sértett beleegyezését általánosan meg nem adottnak tekintik. Ennek az az előnye, hogy például az erőszakos közöszlészénél nem a sértettnek kell bizonyítania azt, hogy nem egyezett bele a közöszlészébe, hanem az elkövetőnek, hogy a beleegyezés megtörtént.

Prof. Dr. Gerhard Kemp Dél-Afrikából elsősorban a szervezett bűnözés szabályozásával foglalkozott. 1994 előtt a szervezett bűnözés fogalma nem is létezett Dél-Afrikában. 1998-ban a Szervezett Bűnözés Megelőzésével kapcsolatos törvény UK, USA és EU szabályozást vett alapul. Mint elmondta három jellemző bűnözési típust sorolnak a törvény alá: a zsarolást, a pénzmosást, és a kriminális gengeket. Az előadó szerint a jogalkotó nem vette figyelembe a szociális-társadalmi közeget, amikor a gengeket is idesorolta. A jogszabályt alapvetően 4 szempontból kritizálják: (1) azt feltételezi, hogy a bűnszervezetek ugyanúgy strukturálódnak, mint a pénzügyi típusú szervezetek. (2) a szervezett bűnözésre, csak, mint külső fenyegetésre

tekint (3) bizonyos etnikai csoportok erősebben érintettek a szervezett bűnözéssel, és (4) különbséget tesz a bűnelkövetés és a gazdasági/politikai cselekvések között, és a bűnelkövetőre csakis úgy tekint, mint aki csak a rossz helyzetű társadalmi osztályokhoz tartozhatna. A jogalkotó szándéka a kriminális gengékkel kapcsolatos eljárásban az volt, hogy mint szervezetet, mint csoportot kezelte. Ezzel szemben a gyakorlat azt mutatja, hogy a rendőrség/ügyészség a törvényt egyedi elkövetők esetében (akik nem csoportosan és szervezeten követték el a bűncselekményt, de visszaesők) alkalmazza az eljárási szabályokat. Ezt is mutatja, hogy a törvény hatályba lépése óta kevesebb mint 10 zsarolás és kevesebb mint 10 pénzmosás esetében alkalmazták ezt a törvényt. Az előadó értékelése szerint nincs jól kitalálva a 3 bűncselekmény közötti kapcsolat.

Prof. Dr. Erling Johannes Husabö (Norvégia) alapvetően történeti előadást tartott és a norvég Btk történeti fejlődését mondta el. Kitért a kísérlet szabályozásának változására és elmondta, hogy az elmúlt évszázadban a jogalkotó fokozatosan csökkentette a kísérlet megállapíthatóságának alsó határát. 1842-ben a „bűncselekmény végrehajtásának megkezdése” volt a kísérlet. 1902-ben egy olyan cselekvésként értelmezték a kísérletet, amely szándékos bűncselekmény elkövetésének megkezdését jelentette. 2005-ben az elkövető valamely olyan cselekvést hajt végre, amely közvetlenül vezet a bűncselekmény elkövetésének megkezdéséhez. Mindemellett az előkészületet egyre nagyobb számú bűncselekménynél tette büntethetővé a jogalkotó.

Prof. Dr. Sylvie Cimamonti (Franciaország) a szervezett bűnözéssel kapcsolatos új jogalkotási lépésekről beszélt. Ebbe a kategóriába 16 bűncselekmény tartozik, és 2006-ban megújították a listát. A jogalkotó különbséget tett a szervezett bűnözés és a szervezett bűnözői csoportok között. Az előadó értékelése szerint a jogalkotás nem koherens, ugyanis a korrupció nem tartozik a szervezett bűncselekményi típusok közé. Kérdésre elmondta, hogy a terrorista cselekményeknél az őrizetbe vétel 4 napig tarthat, amelyet 6 napos időtartamra lehet meghosszabbítani, ezzel szemben az átlagos ügyekben az őrizetbe vétel 24 óráig tart, amely 48 órára hosszabbítható.

Prof. Dr. Kurt Heinrich Schmoller (Ausztria) elsősorban a szankciórendszerről és az alternatív szankciókról tartott előadást, kitérve arra is, hogy a „short sharp shock” jellegű szabadságvesztést elvetették Ausztriában.

Prof. Dr. Tae Young Ha (Dél-Korea): A Btk.-t 1995-ben fogadták el, és az igazságügyi miniszter 2008-ban terjesztett be egy módosítás-tervezetet. A tervek szerint 2013-ben lesz új Btk.-ja az országnak. 2009-ben felállítottak egy szakértői bizottságot, hogy megvizsgálja, mi legyen a halálbüntetéssel. 2010 márciusában ismét módosították a Btk.-t, és a szexuális bűncselekményeknél jelentősen felemelték az alkalmazható szabadságvesztési tartamokat.

Professzor Wahab (Malayzia) 13 tagállamból álló föderális berendezkedésű ország jogi berendezkedéséről elmondta, hogy az országnak nincs írott joga, a muzulmán, a helyi és az angol common law szabályainak alkalmazásából áll össze a szabályrendszer. A mohamedán szabályokat csak családi ügyekben (válás, házasság, gyermekelhelyezés) alkalmazzák. A büntetőügyekben a helyi és a common law szabályai kerülnek alkalmazásra. Az országnak nincs alkotmánybírósága a legfelsőbb bíróság értelmezi az alkotmányt. A büntető felelősségre vonás életkori határa 10 év, de 13 év alatt az az előfeltevés, hogy nem képes a személy bűncselekményt elkövetni.

A chilei ország jelentés előadója elmondta, hogy országában a politikusok elsősorban az eljárásjog modernizálása iránt érdeklődtek. A rendőrség hatalma nagy, de az ellenőrzés lehetőségei nincsenek meg. Az 1990-es évek végén két új trend bontakozott ki: (1) egy konzervatív gondolkodási trend indult, és (2) az egyetemi berkekből az emberi jogi szttenderdek fontosságára mutattak rá. Az előadó értékelése szerint az elmúlt 25 év reformjaiból a büntetőeljárás reform volt a legsikeresebb, a Btk távolról sem tekinthető sikeresnek. 2005-ben elkészült egy tervezet, de nem volt a kormányzat prioritási listáján. Német és spanyol példákat és jogintézményeket vizsgáltak, hogy alkalmasak-e az átültetésre.

Prof. Dr. Shizhou Wang (Kína) a Pekingi Egyetem büntetőjog tanára. Általános áttekintést adott a Kínában 1979 után felmerült új problémákról. A stabilitás és a fejlődés közötti választás igen nehéz, Kína 23 kiegészítő határozattal új bűncselekményeket konstruáltak (pl. gazdasági bűncselekmények, a nemzetközi kötelezettségek teljesítése, stb.).

Prof. Dr. Günter Heine (Svájc) elmondta, hogy a svájci Btk., különösen annak általános része 27 éve folyamatos változtatás alatt áll. Alapvetően a jogos védelem kérdésével foglalkozott és érdekes analógiát volt a jogos helyzet értelmezésében. Felmerült ugyanis a szakmai vitában, hogy a jogos védelem akár az állam oldaláról is alkalmazható lenne, pl. ha a banktitokról kérdezik Svájcot. A jogi személy felelőssége Svájcban kiegészítő felelősség, de mindössze 2 szervezetet ítélték el eddig.

Prof. Nunoz Conte Spanyolországból elmondta, hogy a büntetőjogi reform Franco halála után kezdődött. A hatékony bűnmegelőzés volt a cél. Az 1980-as években kezdődött az előkészítő munka, és a dogmatikai háttér a spanyol Btk. és a német minta adta (pl. Jeschek és Jacob). Mint elmondta a dogmatikai keret már ne megfelelő a büntetőjog érvényesülésének értelmezésére.

Horvátországból Ksenija Turkovic érkezett, aki a horvát büntetőjogi kodifikációs bizottság elnöke. Mint elmondta Horvátország a két jogrendszer között helyezkedik el, common law és civil jogi elemei is vannak a jogrendszernek. A büntetőjogi reformokról konszenzus született nemzeti szinten. Másfél éve dolgozik a bizottság és majdnem befejezték a Btk általános részét. Jelenleg zajlik a tervezet vitája. Az előkészítésnél elsősorban a svájci mintát használták, de német és osztrák elemeket is figyelembe vettek, illetve az összes EU dokumentumot. Az országban nincs életfogytig tartó szabadságvesztés, a maximum azonban 40 évig tarthat és van feltételes. Mint az előadó elmondta a szakmai közvélemény a veszélyes elkövetők kezelése foglalkoztatja, és a szexuális cselekményt elkövetők megfelelő büntetése. A vitában érdekes elem merült fel. Az egyik résztvevő figyelmeztette az előadót, hogy nem olyan egyszerű a két jogrendszer „között” működni, mert az angolszász rendszerben a bíró jogot alkot, és nem biztos, hogy erre alkalmas a kontinentális jogon nevelkedett bíró.

Prof. Dr. Stephen Thaman (USA) hivatkozott arra, hogy a 2001 szeptembere óta alapvetően megváltozott a helyzet az Egyesült Államokban. Azóta – ahogy fogalmazott – az ellenség „új verziója” ellen harcol az ország. 2 típusú elkövető között tesznek különbséget: (1) a hagyományos elkövető, és (2) a migráns, illetve a terrorista elkövető között. Érdekes megjegyzést tett a halálbüntetéssel kapcsolatban, mint mondtam, ezt tulajdonképpen a lincselés helyettesítésére vezették be. 32 szövetségi tagállamban létezik halálbüntetés, és a legújabb kutatások szerint 54 % támogatja és 46% ellenzi a halálbüntetést. A three strikes törvények miatt az elkövetőnek „jobban megéri” bűnösnek vallania magát, mert ebben az esetben például lopásért csak 5 év szabadságvesztést kap. Az új megközelítés szerint a terrorista cselekményeknél megengedett a kínzás.

Prof. Dr. Susan Nash (UK) előadása a bűnügyi nyilvántartás, illetve a biometrikus adatok tárolásával foglalkozott. Nemrégiben módosították a szabályozást, amely szerint például a felnőtt korú letartóztatott, de el nem ítélt személy adatait is 6 évig tárolhatja a rendszer.

Május 29-én délelőtt zajlott az az ülés, amelyen – előbb említett amerikai és az angol kollégával egy blokkban – előadást tartottam a hazai helyzetről. Elsősorban arra helyeztem ki az előadásomat, hogy milyen feltételek szükségesen ahhoz, hogy bűnügyi reformokról lehessen beszélni.

Ugyanezen a napon délután zajlott a kriminológiai tematikus blokk. Ebben a blokkban a kriminológia és a büntetőpolitika viszonyáról beszéltem. Prof Dr. Heather Strang (AUS) legújabb kutatási eredményeit mutatta be. A lefolytatott értékelő kutatások meggyőző eredményeket hoztak a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök hatékonyságát illetően a visszaesés csökkentésében. Az eredmények különösen a felnőtt korú elkövetőknél igazolják a mediáció hatékonyságát, és segítik a bűnelkövető magatartás abbahagyását. Professor Lawrence Sherman (USA) a bizonyítékalapú rendőri tevékenységről beszélt. Meggyőző példákkal igazolta a kutatások fontosságát a szakpolitikák kialakításánál.

A kriminológiai blokk másik témája a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatása volt. Prof Dr. Fusun Sokullu-Akinci a fiatalkorúak kezelésének törökországi rendszerét mutatta be, míg két német kolléga (Prof. Dr. Friedrich Dünkel és dr. Pruin) az európai országokra kiterjedő összehasonlító felmérés eredményit mutatta be. Előadásukéből kiderült, hogy nagyon sokféle rendszer él egymás mellett az európai országokban, de az európai országok mindig inkább a fiatalkorúak jóléti megközelítését érvényesítették a fiatalkorúak kezelőrendszerének kialakításánál. Az összehasonlítás alapján úgy tűnik, hogy minél magasabb a büntethetőségi életkor, annál inkább jóléti orientációjú a kezelőrendszer. Belgium, Anglia és Wales, Írország és Hollandia azok az országok, ahol lehetőség van a súlyos bűncselekményt elkövető fiatalkorú felnőtt bíróság elé utalására.

Prof Dr. Makoto Ida (Japán) elsősorban a szankciórendszerrel foglalkozott. Mint elmondta, létezik halálbüntetés, de a szakemberek problémának tartják, hogy nincs megfelelő eligazítás a vagylagos büntetéseknél. Az 1990-es években érte először a kritika a szankciórendszert, hogy nem figyel eléggé a sértett érdekeire, és 2000-től indultak meg a reformok. A sértettek most már sokféle formában vehetnek részt az eljárásban. A szabadságvesztés felső határát is 20 évről 30 évre emelték, és például a közúti veszélyeztetésnél is 5 évről 7 évre emelte a törvényi maximumot a jogalkotó. Ennek következtében a japán börtönök túlszűfoltak. A börtönreformot szükségesnek tartotta az előadó, de megjegyezte, hogy a média szerepe igen nagy az ilyen ügyeknél, és mintha a szociális gondoskodás igénye mintha eltűnt volna a gondolkodásból. Csökkent a jogi foglalkozásokkal kapcsolatos bizalom. Kiemelte, hogy az empirikus kutatások lefolytatása elengedhetetlen, de hasonlóan fontosnak tartotta, hogy ezeket az eredményeket osszák meg a közvéleménnyel.

Prof Dr Helena Valkova (Csehország) elmondta, hogy az új cseh Btk. 2010. január 1-jén lépett hatályba. (1961 és 2009 között több mint hatvanszor módosították a korábbi Btk-t) A reformbizottságot az igazságügyi miniszter alapította, és 2003-ban először a gyermekkorúak büntethetőségével kapcsolatos kérdések kerültek napirendre. Új büntetési nemként kodifikálták a házi őrizetet, amely 2 évi tartamban szabható ki. A közérdekű munka csak a nem súlyos bűncselekmények büntetésére szolgál (5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett). A védő intézkedéseket a saját jogukon lehet alkalmazni, 15 éves kor alatt nem,

de 15-18 éves korban alkalmazhatók. Fiatalkorú esetében 6 havonta kell felülvizsgálni az indokoltság további fenntartását.

Prof Dr Smirnov (Oroszország) elmondta, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította a halálbüntetést. A döntés a parlament szándéka ellenére történt. A közvélemény-kutatási adatok elég konfúznak a halálbüntetéssel kapcsolatosan, de a többség támogatná a fenntartását. Nehéz helyzetben van az orosz politika ezzel a kérdéssel kapcsolatosan, mert Oroszország tagja a CoE-nak, és a csatlakozással szükségszerű volt, hogy újragondolja viszonyát a halálbüntetéshez. Nem akartak a Btk módosító tervezetét benyújtani ezzel kapcsolatosan, mert az orosz átlagembernél népszerűtlen lenne a döntés felvállalása. Az előadó nagyon határozottan állt ki a mellett, hogy nem a büntetés kegyetlensége, hanem az elkerülhetlensége az, ami visszatart a bűnelkövetéstől.

Prof Dr Lasar Gruev (Bulgaria) elmondta, hogy a bolgár Btk-t 1968-ban fogadták el és 60x módosították. A Btk nem tesz formális megkülönböztetést a büntett és a vétség között, és a szankciórendszerben sem különböztetnek fő- és mellékbüntetések szerint.

Prof Dr L. Foffani (Olaszország) történeti áttekintéssel kezdte az előadását. 1949-ben az új alkotmány elfogadásával Olaszország a legalitás elvét fogadta el, a büntetés céljának a rehabilitációt tekintette és eltörölte a halálbüntetést. Jelenleg nem zajlik büntetőjogi reform, mert annak „politikai ára magasabb lenne, hogy a poétikai előnye”. Ugyanakkor a változtatások folyamatosak.

A délutáni speciális témájú panelbeszélgetés a halálbüntetés kérdésének megvitatása köré szerveződött. A világ 135 országában nincs halálbüntetés. Törökországban sincs halálbüntetés békeidőben. Egyébként a panelbeszélgetés nem hozott új megállapítást.

Professor H-J Albrect (Németország) és Vervaele professzor (Hollandia) két szervezet (Max-Planck Institute, Freiburg, illetve az AIDP) képviseletében tartottak előadást. Mindkét szervezet nagy hatással volt a török bűnügyi tudományok fejlődésére.

A konferencia szakmai tapasztalatai különösen érdekesek voltak, mert jól érzékelhetően minden ország bűnügyi szakembereit ugyanazok a kérdések foglalkoztatják: az előkészület egyre szélesebb körben történő büntetendősége, a jogos védelem problémái, a jogi személy büntetőjogi felelősége. A konferencián résztvevő szakemberek szinte mindegyike említette azt, hogy országában a politika, illetve a média hatása felülírja a szakmai szempontokat a jogalkotásban.

Budapest, 2010. június 7.

Dr. Kerezsi Klára
igazgató-helyettes
OKRI